

Rozhovor s Franzem Kettem

(pro Radio Proglas, pořad Kafemlýnek: Pedagogika Franze Ketta, 25. 9. 2018)

Jaká byla Vaše rodina a dětství?

Vyrostl jsem v katolické rodině. Můj otec byl ředitel charity v mnichovské diecézi, maminka byla učitelka. Vyrostl jsem v laskavém rodinném prostředí se dvěma sourozenci, bratrem a sestrou.

Vaše pedagogika je výrazně orientovaná na schopnost člověka vnímat všemi svými smysly. Jak jste na to přišel?

Myslím, že je mi příroda velmi blízká. Vnímám, že jsem součástí celého stvoření v jeho velikosti a jedinečnosti. Byl jsem skaut, hodně jsem toho v přírodě prožil, stanoval jsem. To byly skvělé zkušenosti, které prohloubily mou lásku ke světu. Mým patronem a vzorem je František z Assisi, který vnímá přírodu – oheň, vodu, zemi jako své sourozence.

Co to znamená v konkrétní práci s dětmi?

Chceme děti vést k tomu, aby chránily vše stvořené a dobře s tím zacházely. Vytváříme proto dobrou atmosféru ve skupině. Klima vlídného přijetí. Každé dítě má zakusit, že je přijaté a má svou hodnotu. Je mu věnována individuální pozornost, a když dělá to nejlepší co umí, nedělá nic špatně. A to chválíme a potvrzujeme. Z této atmosféry, z tohoto citlivého pedagogického přístupu se může rozvinout dobrý vztah ke stvoření.

Proč používáte takové šátky, šňůrky, kameny...?

Máme zvláštní způsob zpracování obrazů. Nemalujeme dvojrozměrně, ale trojrozměrně a naši malířskou výbavou jsou šátky, přírodní materiály. Jsou to barvy a předměty a plátnem je Země. Děláme vlastně to, co je nám jako lidem svěřeno – utvářet Zemi, a v tomto případě prostřednictvím hry.

Můžete prosím jmenovat východiska a cíle vaší pedagogiky?

Naším zvláštním záměrem je, že necháváme děti na vlastní kůži zakoušet základní životní zkušenosti. A jedna taková životní zkušenost je: „Jsem tady a je dobře, že tu jsem. Byla by škoda, kdybych nebyl.“ A druhá zkušenost je: „Bez vztahů bych nikdy nebyl a nejsem. Jsem neustále ve vztahu. Ze vztahu svých rodičů jsem se narodil a žiji ve vztahu k sobě, k lidem a k celému světu.“ A oba tyto, řekněme, poznatky, se pokoušíme s dětmi stále promýšlet, rozvíjet a dále utvářet.

Platí to i pro starší děti?

U starších dětí je to také dost dobře možné, protože pracujeme se symboly a děti odmalička intuitivně velmi silně symboly vnímají. Ale když už jsou starší, musí se všechny ty symboly

a symboličnost ve vnímání světa a života reflektovat více rozumem. Věkem se způsob vyjadřování mění, ale zdroje jsou stále stejné.

Na jakých typech škol se Vaše pedagogika uplatňuje? Jsou to jen církevní školy?

Jsou to jakékoliv školy, protože hlavní roli hrají učitelé, kteří tuto pedagogiku „nesou“ nebo kterým na ní záleží a je už jedno, zda jsou nakloněni církvi nebo ne. V této pedagogice je celá řada antropologických zdrojů, kterým se věnujeme, takže i lidé, kteří nemají teologické vzdělání, s ní velmi rádi pracují. Doceňují, že pomáhá vychovávat k radosti ze života a objevovat jeho smysl.

V současné době se u nás v České republice diskutuje téma dvouletých dětí v mateřské škole. Jaký na to máte názor?

To je jistě nutnost naší doby. Tomu neunikneme. Ale... Žasnu stále, jak se děti v dobře vedených jeslích dokážou rozvíjet. Až to člověka někdy překvapí! Ale připomeňme si, že jesle by v první řadě měly být místem rodinných vztahů. Měla by tam prostě vládnout dobrá atmosféra a děti by se měly cítit přijaté. Takovým místem by určitě měla být především jejich rodina, ale občas to bývá jinak. Proto bychom se měli snažit, aby děti mohly chodit do dobrých jeslích.

Nástup dvouletého dítěte do školky pro vás tedy není problém?

Podívejte se, jde o proces odpoutání se ze vztahu. První odpoutání se děje při porodu. Druhým je odchod z rodiny nebo z těsného vztahu s matkou, nebo s matkou a otcem. Bývá to částečně bolestivé, ale musí k tomu dojít, protože člověk se nerozvine, když se neoprostí od toho, co jej obklopuje.

Není to příliš brzy jít do školky ve dvou letech?

Ano, ideální by bylo, kdyby dítě dva, tři roky zůstalo doma v těsné vazbě na matku. Ale realita je jiná a my ji nezměníme. Zdá se, že s ohledem na hospodářskou situaci je nutné, aby ženy pracovaly... Budeme-li tedy hledat náhradu, jesle takovou náhradou zcela jistě jsou. V jeslích pak dítě odpoutané od rodiny musí navázat nové vazby. I zde potřebuje dobré kořeny, jisté místo. A k tomu je potřeba mnoho vroucnosti a blízkosti, mnoho přijetí a péče, aby se zde v dobré atmosféře dál rozvíjelo.

Dnes narůstá počet psychicky nemocných dětí. Může to nějak souviset s ranou výchovou?

Domnívám se, že ne. Protože právě doma se vyskytuje hodně situací, které vyvolávají tyto psychické nemoci. Může to být dokonce tak, že jesle mohou mít také terapeutický efekt. Pro rodinnou situaci, kde se lidé neustále za něčím honí a největším kritériem je něco vydělat - samozřejmě, že to tak někdy musí být. Tam, kde se stále žije ve stresu a individualismus rodičů je velmi silný a chybí obětavost, to, myslím si, jsou důvody psychické labilitu dětí, ne raný nástup do jeslí... Jsou-li jesle dobré! Protože i v nich se dítě může dostat do podobné situace jako doma: honička, stres, nedostatek přijetí a vlídnosti.

V současné době je u nás v České republice velmi populární Montessori pedagogika. Pozorujete nějaké souvislosti s vaší pedagogikou? Existují rozdíly?

Myslím si, že existují veliké souvislosti. Marie Montessori je úžasná vychovatelka – vždyť byla lékařka! Navrhla skvělý pedagogický koncept, který se také zaměřuje na samostatnost a individualitu dítěte. Na to klade velký důraz. Ano, máme mnoho společného.

Co konkrétně?

Řekl bych právě ono přijetí dítěte a rozvoj jeho kreativity a samostatnosti. A úctu k dítěti. Bývám zván na konference věnované Montessori pedagogice, abych vedl praktické dílny. Tam společně vnímáme, že nabízíme podobné odpovědi na základní potřeby doby. To, čím se lišíme, je náš důraz na vztahy a na společnou činnost a radost, kterou z ní můžeme mít. To jsou také silné momenty, které posilují individualitu a samostatnost. Každá doba má své problémy a já si myslím, že Montessori pedagogika a naše pedagogika je bere vážně a snaží se působit terapeuticky s co největším účinkem.

Moc Vám děkuji.

Prosím.

Jitka Skřičková, Radio Proglas, na překladu spolupracoval P. Tomáš Cyril Havel